

Demokratian tila Suomessa 2026: Kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten arvioita suomalaisen demokratian toimivuudesta

Maarika Kujanen, Jaakko Hillo, Inga
Saikkonen & Åsa von Schoultz

Tiivistelmä

Suomalaisen demokratian on arvioitu toimivan yleisesti hyvin, mutta miten kansalaiset, poliitikot ja virkamiehet suhtautuvat demokratian *eri osa-alueiden* toimivuuteen Suomessa? Tämä tutkimusraportti tarkastelee kysymystä uuden kansalaisilta, poliitikoilta ja virkamiehiltä kerätyn kyselyaineiston avulla. Tulokset osoittavat, että arviot suomalaisen demokratian toimivuudesta ovat kokonaisuudessaan myönteisiä, mutta arvioissa demokratian eri osa-alueiden toimivuuden välillä on huomattavia eroja. Myös vastaajaryhmien arviot eroavat toisistaan: virkamiehet arvioivat suomalaisen demokratian toimivuutta selvästi myönteisemmin kuin kansalaiset ja poliitikot.

Kyselyaineisto sisältää yhteensä kymmenen väittämää suomalaisen demokratian keskeisten osa-alueiden toimivuudesta. Nämä osa-alueet liittyvät esimerkiksi vaalijärjestelmän luotettavuuteen, hallituksen toimeenpanovallan rajoihin ja kansalaisten perusoikeuksiin. Vastaavaa aineistoa ei ole aiemmin kerätty Suomessa. Se mahdollistaa ensimmäistä kertaa kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten demokratian toimivuutta koskevien arvioiden suoran vertailun.

Tutkimusraportin päähavainnot:

- 1. Suomalaisten arviot demokratian toimivuudesta ovat pääosin myönteisiä.** Kymmenessä demokratian eri osa-alueita koskevassa väittämässä myönteisten arvioiden osuus oli keskimäärin 53 % kansalaisten, 62 % poliitikkojen ja 72 % virkamiesten vastauksista. Erityisen myönteisesti arvioitiin vaalien luotettavuutta, kansalaisten yhdenvertaisuutta ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista.
- 2. Arviot eivät kuitenkaan ole yhtä myönteisiä kaikkien demokratian osa-alueiden osalta.** Erityisesti se, heijastavatko poliittiset päätökset äänestäjien tahtoa siten, että suuret kampanjarahoitukset eivät ohjaa päätöksiä, sai vastaajilta melko kielteiset arviot.
- 3. Suomalaiset virkamiehet arvioivat demokratian toimivuutta selvästi myönteisemmin kuin kansalaiset ja poliitikot.** Vastaajaryhmistä kansalaiset arvioivat lähes kaikkien demokratian osa-alueiden toimivuutta muita ryhmiä kielteisemmin. Ryhmien arviot hajosivat sen sijaan selkeimmin niiden väittämien osalta, jotka käsittelivät vaalituloksen kunnioittamista sekä julkishallinnon integriteettiä ja lahjomattomuutta.

Tutkimus on osa ‘The resilience of liberal democracy in Finland’ (RESLIDE) -hanketta, jota rahoittaa Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN). RESLIDE tarkastelee liberaalin demokratian resilienssiä Suomessa sekä kehittää tutkimukseen perustuvia ratkaisuja demokratian resilienssin parantamiseksi. Hanketta toteuttavat yhdessä Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Turun yliopisto, Ulkopoliittinen instituutti ja Åbo Akademi.¹

Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen ajankohta ja aineistonkeruu

Aineistonkeruu toteutettiin loppuvuodesta 2025 ja keväällä 2026.

Aineistonkeruussa hyödynnettiin seuraavia Helsingin yliopiston

Yhteiskuntabarometreja:

- Kansalaisbarometri: keruu 11/2025, yht. 2 512 vastaajaa. Perustuu väestöpohjaiseen satunnaisotokseen 18–80-vuotiaista Suomen kansalaisista.
- Poliitikkobarometri: keruu 01/2026, yht. 881 vastaajaa. Kaikki kunta- ja aluevaaleissa valitut valtuutetut kutsuttiin paneeliin. Vastaajat ovat itse valikoituneet paneeliin.
- Hallintobarometri: keruu 04–05/2026, yht. 656 vastaajaa. Koostuu valtionhallinnon ministeriöiden virkamiehistä, jotka kaikki kutsuttiin liittymään paneeliin. Vastaajat ovat itse valikoituneet paneeliin.

Analyysimenetelmät

- Tulokset perustuvat kuvailevaan tilastolliseen analyysiin ja ryhmien välisiin vertailuihin. Lisäksi tarkastelemme iän, sukupuolen ja koulutuksen yhteyttä arvioihin demokratian toimivuudesta mallipohjaisten ennustettujen arvojen avulla.
- Kansalaisista koostuva aineisto on painotettu koulutuksen, maakunnan, kielen, iän ja sukupuolen mukaan, jotta se vastaisi paremmin Suomen väestöä. Poliitikoista ja virkamiehistä koostuvat aineistot ovat painottamattomia.
- Kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten aineistot on kerätty erikseen, mutta samat kysymykset ja lähekkäiset keruuajankohdat mahdollistavat ryhmien vastausten vertailun.

¹ Rahoituspäätöksen numero: 365659. Hankkeen verkkosivu: <https://reslide.fi/>.

1. Johdanto: Miksi ja miten tutkia suomalaisten arvioita demokratian toimivuudesta?

Demokratian tila on heikentynyt huolestuttavalla tavalla useassa Euroopan valtiossa ja ympäri maailman. Tämä näkyy niin autoritäärisessä poliittisessa johtajuudessa kuin kansalaisten mielipiteissäkin. Erityisesti *liberaalin* demokratian keskeisiä ulottuvuuksia, kuten oikeusjärjestelmän riippumattomuutta ja enemmistövallan instituutionaalisia rajoja, kyseenalaistetaan Euroopassa aikaisempaa avoimemmin (kts. esim. Peffley & Rohrschneider, 2024). Kansainvälisten tutkimusten mukaan kansalaisten tyytyväisyys demokratian toimivuuteen on myös globaalisti laskusuunnassa (Foa ym., 2020). Tästä syystä selvitimme kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten arvioita suomalaisen demokratian toimivuudesta.

Liberaalilla demokratialla tarkoitamme poliittista järjestelmää, jossa edustuksellinen demokratia ja vapaat ja rehelliset vaalit yhdistyvät kansalais- ja yksilöoikeuksien laajaan suojaan, riippumattomaan oikeuslaitokseen sekä perustuslaillisiin rajoihin, jotka koskevat sekä hallituksen että vaaleissa syntyneen enemmistön vallankäyttöä. Enemmistöllä on oikeus hallita, mutta sen valta ei ole rajoittamaton: oikeusvaltio, kansalaisvapaudet ja demokraattisen prosessin jatkuvuus on turvattava myös määräajoin muodostuvan enemmistön vallankäytöltä (Salo, 2025; Coppedge ym., 2025; Levitsky & Ziblatt, 2025).

Käytämme kyselyaineiston pohjana kansainvälistä *Bright Line Watch* -

kysymyspatteristoa, joka mittaa säännöllisesti kansalaisten ja asiantuntijoiden (tutkijapaneeli) arvioita demokratian toimivuudesta Yhdysvalloissa.² Kyseinen hanke nojaa yli kolmeenkymmeneen väittämään, joista olemme valinneet kymmenen suomalaisen liberaalin demokratian toimivuuden kannalta keskeistä osa-aluetta (kts. Taulukko 1). Väittämät on käännetty suomeksi ja ruotsiksi.³

Aiempien tutkimusten perusteella suomalaisten tyytyväisyys demokratian toimivuuteen on ollut suhteellisen korkeaa. Esimerkiksi eduskuntavaalitutkimukset vuosilta 2003–2019 osoittavat, että tyytyväisyys demokratian toimivuuteen on pysynyt noin 70 prosentin tuntumassa.⁴ Näissä tutkimuksissa on kuitenkin hyödynnetty varsin yksinkertaista kysymystä asian arviointiin: “Kuinka tyytyväinen olet demokratian toimivuuteen Suomessa?” (kts. esim. von Schoultz & Strandberg, 2023). Hyödyntämällä laajempaa kysymyspatteristoa pyrimme tutkimuksellamme syventämään ymmärrystä suomalaisten arvioista demokratian ja sen eri osa-alueiden toimivuudesta. Tämä on tärkeää muun muassa siksi, että ihmisillä voi olla

² Projektia toteuttavat yhdysvaltalaiset politiikan tutkijat John M. Carey, Gretchen Helmke, Brendan Nyhan ja Susan C. Stokes. Projektin verkkosivu, tutkimusaineistot (mukaan lukien demokratian toimivuutta mittaavat väittämät) ja tutkimusraportit ovat avoimesti saatavilla osoitteessa <https://brightlinewatch.org/>.

³ Väittämät, jotka kuvaavat pääosin Yhdysvaltojen poliittista järjestelmää, on rajattu pois, ja joitakin väittämiä on muokattu vastaamaan paremmin Suomen kontekstia.

⁴ Kts. “Vaalivälähdykset” Suomen vaalitutkimuskonsortion tiedotteissa ja raporteissa: <https://www.vaalitutkimus.fi/tyytyvaisuus-demokratiaan-suomessa-2003-2019/>.

erilaisia näkemyksiä siitä, mitä demokratialla tarkoitetaan ja mitkä demokratian osa-alueet ovat tärkeitä.

Kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten näkemyksiä vertailemalla voidaan tarkastella demokratian toimivuutta kolmesta erilaisesta näkökulmasta. Ryhmät toimivat demokraattisessa järjestelmässä erilaisissa rooleissa: kansalaiset osallistuvat demokratiaan erityisesti äänestäjinä ja kansalaisyhteiskunnan jäseninä, poliitikot käyttävät vaaleissa saatua poliittista valtaa ja virkamiehet toimivat julkisissa tehtävissä virkavastuulla. Näihin erilaisiin rooleihin liittyvät kokemukset, vastuut ja odotukset voivat heijastua siihen, miten ryhmät arvioivat demokratian eri osa-alueiden toimivuutta.

Demokratiaan liittyviä asenteita voi tutkia monella tavalla, kuten esimerkiksi demokratian *tuen* näkökulmasta, eli missä määrin ihmiset kannattavat demokraattista poliittista järjestelmää tai sen eri piirteitä (kts. esim. Claassen ym., 2025). Tämä tutkimusraportti keskittyy kuitenkin suomalaisen demokratian *toimivuuden* arviointiin, johon Bright Line Watch -kysymyspatteristo tarjoaa hyvän pohjan, kattaen lukuisia liberaalin demokratian toimivuuden kannalta keskeisiä osa-alueita. Kyseinen hanke on tunnustettu myös muiden demokratiatutkijoiden keskuudessa (kts. esim. Druckman, 2024; Graham & Svolik, 2020).

Taulukko 1. Demokratian toimivuutta mittaavat väittämät.

'Kuinka hyvin koet, että seuraavat väittämät kuvaavat Suomen demokratiaa tänä päivänä?' Vastausvaihtoehdot: 'Ei lainkaan', 'Vain vähän', 'Osittain', 'Suurelta osin' ja 'Täysin'.

1. Kaikilla aikuisilla kansalaisilla on samat juridiset ja poliittiset oikeudet
2. Vaalit järjestetään, äänet lasketaan ja voittajat julistetaan ilman vilppiä
3. Ulkomaiset toimijat eivät vaikuta vaaleihin
4. Vaaleissa hävinneet ehdokkaat tai puolueet myöntävät julkisesti tappionsa
5. Hallitus ei puutu toimittajien tai uutismedioiden työhön
6. Vaalikampanjoiden yhteydessä tehdyt suuret rahalliset lahjoitukset eivät ohjaa poliittisia päätöksiä
7. Hallitus ei voi ylittää perustuslain asettamia rajoja
8. Yliopistoilla, yrityksillä ja ammattijärjestöillä on vapaus tehdä omat päätöksensä ilman hallituksen poliittista painostusta
9. Virkamiehet eivät käytä asemaansa henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluun
10. Vaaleilla valitut poliitikot pyrkivät löytämään kompromisseja muiden puolueiden poliitikkojen kanssa

Tässä tutkimuksessa hyödynnetyt väittämät linkittyvät osittain viime vuosisadan keskeisimmän demokratiateoreetikon Robert Dahlin (1971; 1989) määrittelemiін **demokratian perusedellytyksiin**, joihin myös tutkijoiden laajasti hyödyntämät V-Dem

(Varieties of Democracy) -tutkimuslaitoksen demokratiaindikaattorit pohjaavat.⁵ Aineisto ei ole kuitenkaan suunniteltu edustamaan *täysin kattavaa listaa* kaikista demokratian peruseräkkeistä, vaan kysymykset on valittu mittamaan vastaajien arvioita *joidenkin* keskeisten liberaalin demokratian osa-alueiden toimivuudesta Suomessa.

Tarkemmin, **liberaalin demokratian toimivuuden kannalta on välttämätöntä, että** kaikilla kansalaisilla on samat perusoikeudet, ja väittämä 1 mittaa vastaajien arviota tämän demokratian osa-alueen toimivuudesta Suomessa. Edustuksellisessa demokratiassa kansalaiset valitsevat edustajansa vapaissa vaaleissa. Väittämät 2 ja 3 mittaavatkin vastaajien käsitystä vaalien luotettavuudesta ja riippumattomuudesta Suomessa. Edustuksellisen demokratian toiminnan kannalta on myös välttämätöntä, että vaaleissa ehdolla olleet ehdokkaat kunnioittavat vaalien lopputulosta (väittämä 4). Kansalaisilla täytyy olla mahdollisuus valvoa edustajiensa ja hallituksen toimintaa vaalien välillä ja saada tästä tarvittavaa tietoa vapaan median välityksellä (väittämä 5). Poliittisten päätösten tulisi myös heijastaa äänestäjien tahtoa, ja suurten rahalahjoitusten ei tulisi ohjata poliittista päätöksentekoa (väittämä 6). Vaikka liberaalissa demokratiassa hallitus nojaa parlamentaariseen enemmistöön, on tämä valta kuitenkin aina jossain määrin rajattua. Väittämät 7 ja 8 mittaavat vastaajien arvioita siitä, miten vaaleilla valitut poliitikot Suomessa kunnioittavat valtansa rajoja. Demokratian toimintaan kuuluu myös keskeisesti julkishallinnon integriteetti ja lahjomattomuus. Väittämä 9 mittaa vastaajien arvioita siitä, käyttävätkö virkamiehet asemaansa henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluun. Viimeinen väittämä (10) mittaa vastaajien arviota poliittisesta yhteistyöstä ja kompromissihalukkuudesta eli siitä, missä määrin vaaleilla valitut poliitikot pyrkivät löytämään kompromisseja yli puoluerajojen. Tämä tukee demokraattista päätöksentekoa, vaikka kompromissihalukkuus ei ole liberaalin demokratian määritelmällinen vähimmäisehto.

Raportin liite 1 (Liitetaulukko 1) sisältää tarkemman selvityksen aineiston pohjalla käytetyistä yksittäisistä väittämistä ja siitä, miten ne linkittyvät laajempaan vertailevaan demokratiakirjallisuuteen.

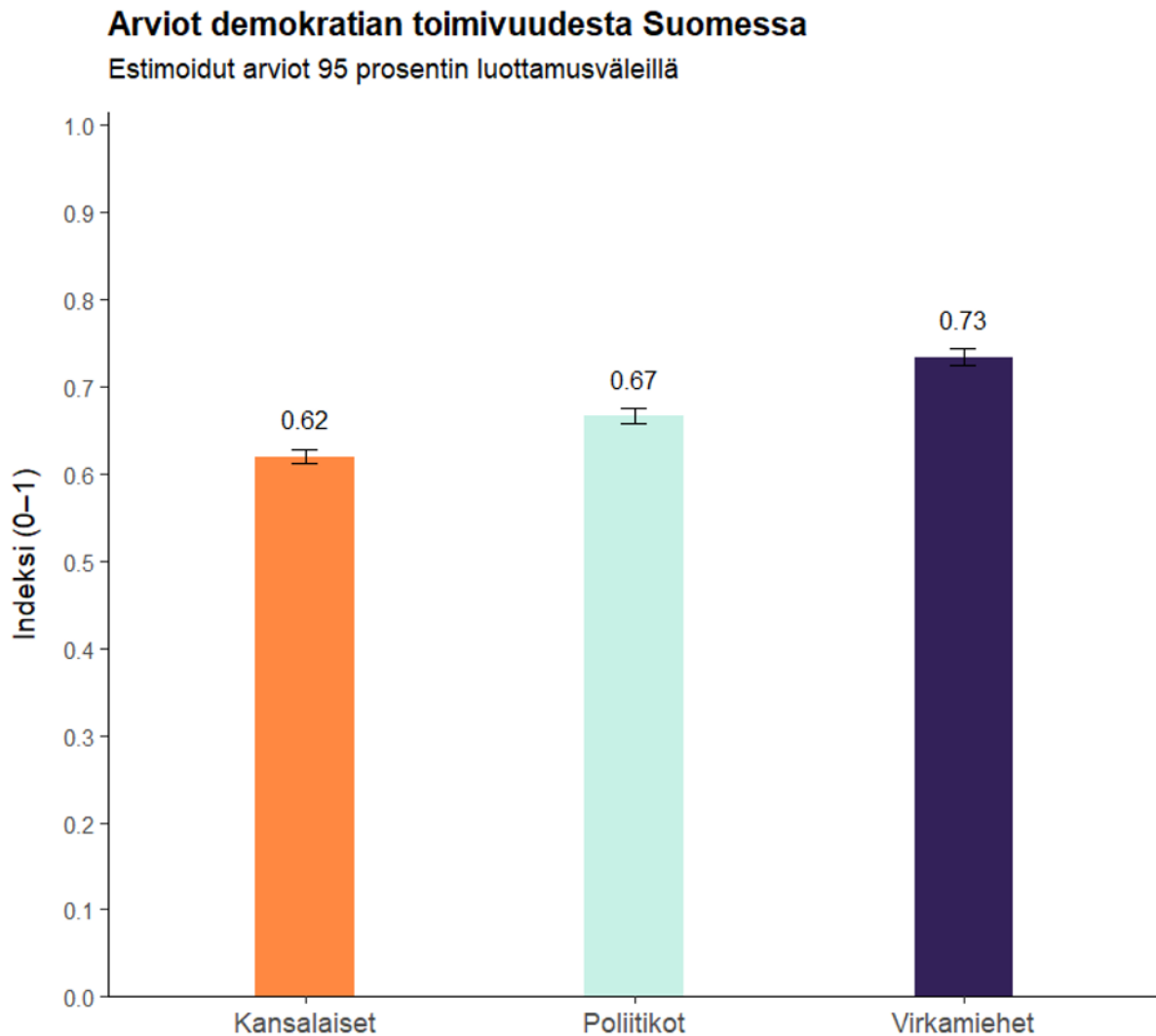
2. Tulokset: Suomalaisten arvioissa demokratian toimivuudesta on vaihtelua

Aineistomme osoittaa, että **kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten arviot demokratian toimivuudesta ovat kokonaisuudessaan varsin myönteisiä**. Kun kaikki kymmenen demokratiaväittämää yhdistetään indeksiksi⁶, keskiarvot ovat asteikolla 0–1 kaikissa kolmessa

⁵ Saatavilla osoitteessa: <https://v-dem.net/>.

⁶ Tarkasteltaessa indeksin luotettavuutta, Cronbachin alfat ovat hyväksyttävällä tasolla ($\alpha \approx 0.75\text{--}0.80$), mikä viittaa siihen, että väittämät muodostavat kohtuullisen yhtenäisen mittarin. Faktorianalyysin perusteella väittämät eivät kuitenkaan korreloi eri vastaajaryhmien sisällä johdonmukaisesti, jolloin vastausjakautumia on syytä tarkastella myös kysymyskohtaisesti.

ryhmässä yli 0,6: kansalaisten keskuudessa 0,62, poliitikkojen 0,67 ja virkamiesten 0,73.⁷ Näistä kolmesta ryhmästä **virkamiehet ovat myönteisimpiä arvioissaan demokratian toimivuudesta Suomessa, kun taas kansalaiset suhtautuvat kaikista kriittisimmin demokratian toimivuuteen**. Ryhmien estimoidut arviot demokratian toimivuudesta on esitetty alla olevassa Kuviossa 1.

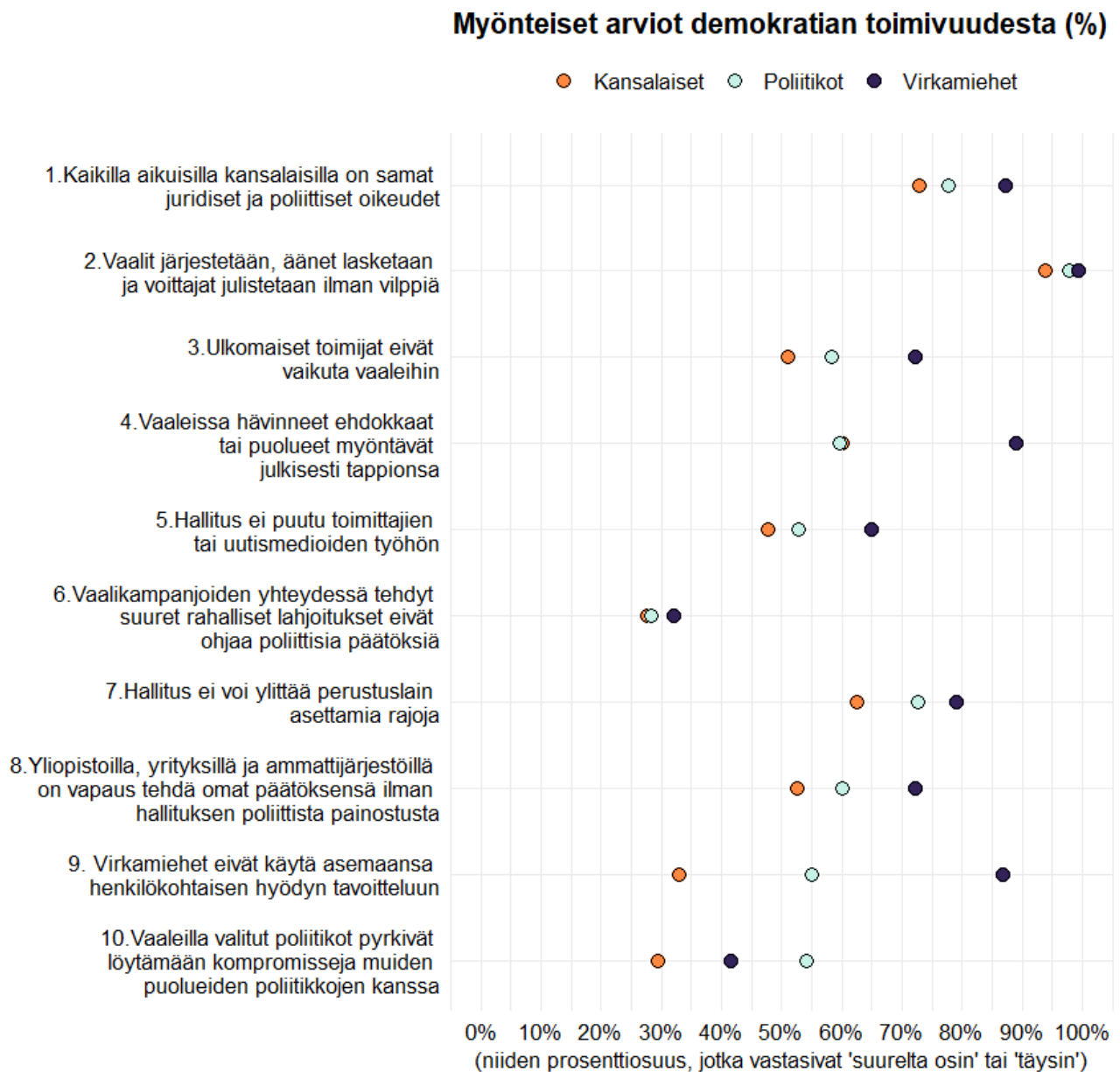

Kuvio 1. Estimoidut arviot demokratian toimivuudesta (indeksi 0–1) ja 95 %:n luottamusvälit.

Seuraavaksi tarkastellaan yhdistetyn indeksin sijaan *myönteisten arvioiden* osuuksia kunkin yksittäisen demokratiaväittämän osalta. Kun kaikkia kymmentä väittämää tarkastellaan yhdessä, myönteisten arvioiden (*suurelta osin* tai *täysin*) osuus on keskimäärin 53 %

⁷ Indeksi on muodostettu koodaamalla kunkin kysymyksen vastausvaihtoehdot välille 0–1, jossa 0 tarkoittaa *ei lainkaan* ja 1 *täysin*. Tämän jälkeen kaikki kymmenen väitettä on summattu yhteen ja uudelleen koodattu asteikolle 0–1.

kansalaisten, 62 % poliitikkojen ja 72 % virkamiesten vastauksista.⁸ Kaikissa vastaajaryhmissä arviot väittämästä 2 ”Vaalit järjestetään, äänet lasketaan ja voittajat julistetaan ilman vilppiä” ovat kaikkein myönteisimpiä, kuten Kuviosta 2 käy ilmi.⁹ Myös väittämät 1 ”Kaikilla aikuisilla kansalaisilla on samat juridiset ja poliittiset oikeudet” sekä 7 ”Hallitus ei voi ylittää perustuslain asettamia rajoja” saavat hyvin myönteiset arviot kaikissa ryhmissä.

Kuvio 2. Myönteiset arviot demokratian eri osa-alueiden toimivuudesta, vastaajaryhmien vertailu (%).

⁸ Kielteisten arvioiden (*ei lainkaan* tai *vain vähän*) osuus oli kymmenessä väittämässä keskimäärin 19 % kansalaisten, 14 % poliitikkojen ja 8 % virkamiesten vastauksista. Keskimäärin 19–28 % vastaajista valitsi keskimmäisen vaihtoehdon (*osittain*).

⁹ Jopa 97–99 % vastaajista arvioi väittämän kuvaavan Suomen demokratiaa *suurelta osin* tai *täysin*, ja 87–95 % arvioi sen kuvaavan Suomen demokratiaa *täysin*.

Vastaajat eivät kuitenkaan koe kaikkien väittämien kuvaavan suomalaista demokratiaa yhtä hyvin. Erityisesti väittämä 6 ”Vaalikampanjoiden yhteydessä tehdyt suuret rahalliset lahjoitukset eivät ohjaa poliittisia päätöksiä” saa kaikissa vastaajaryhmissä varsin kielteiset arviot.¹⁰ Myöskään väittämä 10 ”Vaaleilla valitut poliitikot pyrkivät löytämään kompromisseja muiden puolueiden poliitikkojen kanssa” ei toteudu vastaajien mielestä ideaalilla tavalla. Yhteistä näille väittämille on, että ne koskevat vaaleilla valittujen poliitikkojen toimintaa ja poliittisia prosesseja vaalien jälkeen.

Mitä tulee ryhmien välisiin eroihin, **kansalaiset ovat lähes kaikissa väittämissä poliitikkoja ja virkamiehiä kriittisempiä.** Siinä missä väittämien 2 ja 6 kohdalla kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten näkemykset ovat hyvin yhteneväisiä, vastaajaryhmät ovat erityisen kaukana toisistaan väittämien 4 ”Vaaleissa hävinneet ehdokkaat tai puolueet myöntävät julkisesti tappionsa” ja 9 ”Virkamiehet eivät käytä asemaansa henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluun” kohdalla. Näissä väittämissä erityisesti virkamiehet erottuvat poliitikoista ja kansalaisista myönteisillä arvioillaan.

Suurin ero ilmenee väittämän 9 kohdalla, joka käsittelee virkamiesten toiminnan integriteettiä ja aseman väärinkäyttöä. Poliitikot puolestaan arvioivat ainoastaan väittämää 10 kansalaisia ja virkamiehiä myönteisemmin. Huomionarvoista on, että väittämä käsittelee vaaleilla valittujen poliitikkojen pyrkimystä löytää kompromisseja yli puoluerajojen, eli nimenomaan poliitikkojen omaa toimintaa.

Vastausten tarkemmat jakaumat kunkin väittämän osalta on koottu Liitteeseen 2 (Liitekuvio 1). Yleisesti useimpien väittämien kohdalla vastaukset painottuvat asteikon myönteiseen päähän ja vain pieni osa vastaajista arvioi demokratian toimivuutta mittaavia väittämiä täysin kielteisesti. On kuitenkin jälleen syytä huomata, että arvioissa on paljon vaihtelua, eikä moni demokratian osa-alue toteudu kovin ideaalilla tavalla vastaajien silmissä. Tämä korostaa sitä, että arviot demokratian toimivuudesta eivät ole yksiselitteisen myönteisiä edes Suomen kaltaisessa vakaassa ja vakiintuneessa demokratiassa.

Lisäksi tarkastellaan, miten ikä, sukupuoli ja koulutustaso ovat yhteydessä demokratian toimivuutta koskeviin arvioihin eri vastaajaryhmissä (kts. Liite 2, Liitekuviot 2–4). Vertailun perusteella miehet arvioivat demokratian toimivuutta hieman naisia myönteisemmin; sukupuolten välinen ero on selvempi poliitikkojen ja virkamiesten osalta kuin kansalaisten. Korkeammin koulutettujen arviot ovat puolestaan myönteisempiä verrattuna matalammin koulutettuihin vastaajiin; koulutustasoon liittyvät erot näkyvät selkeimmin kansalaisten keskuudessa. Iän osalta erot ovat sen sijaan nuorempien ja keski-ikäisten saavuttaneiden välillä hyvin pienet kaikissa vastaajaryhmissä.

¹⁰ Yli puolet vastaajista (68–71 %) arvioi väittämän kuvaavan Suomen demokratiaa korkeintaan *osittain*.

3. Yhteenveto: Mitä tutkimustuloksemme kertovat demokratian tilaa koskevista arvioista Suomessa 2026?

Tämä tutkimusraportti käsitteli kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten arvioita demokratian ja sen eri osa-alueiden toimivuudesta Suomessa. Raportin tulokset osoittivat, että vaikka arviot demokratian toimivuudesta ovat myönteisiä, on vastaajien arvioissa eri demokratian osa-alueiden toimivuudesta myös huomattavia eroja. Lisäksi suomalaiset virkamiehet olivat arvioissaan selkeästi myönteisempiä kuin kansalaiset ja poliitikot.

Vastaajien arviot olivat erityisen myönteisiä vaalien luotettavuuden, kansalaisten yhdenvertaisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen toimivuuden osalta kaikissa kolmessa vastaajaryhmässä. Arviot siitä, miten vaaleilla valitut poliitikot Suomessa kunnioittavat valtansa rajoja, olivat myös melko myönteisiä. Vastaajat myös arvioivat median riippumattomuuden toteutuvan suhteellisen hyvin Suomessa. Kriittisimmät arviot kohdistuivat puolestaan siihen, heijastelevatko poliittiset päätökset äänestäjien tahtoa siten, että suuret kampanjarahoitukset eivät ohjaa poliittisia päätöksiä. Erot vastaajaryhmien välillä edellä mainittujen demokratian osa-alueiden kohdalla olivat melko pienet. Vastaajaryhmien näkemykset hajosivat sen sijaan selkeimmin niiden väittämien osalta, jotka käsittelivät arvioita vaalituloksen kunnioittamisesta sekä julkishallinnon integriteetistä ja lahjomattomuudesta. Näissä kysymyksissä valtion virkamiesten arviot olivat selkeästi myönteisempiä kuin kansalaisten ja poliitikkojen.

Tutkimuksen toteuttamishetkellä Suomessa oli Kansallisen Kokoomuksen johtama oikeistohallitus, jonka toiseksi suurin puolue oli Perussuomalaiset. Poliittinen konteksti ja laajempi yhteiskunnallinen toimintaympäristö voivat heijastua siihen, miten kansalaiset, poliitikot ja virkamiehet arvioivat demokratian toimivuutta juuri tänä ajankohtana. Keräämällä vastaavaa kyselyaineistoa säännöllisin väliajoin voidaankin tarkastella, kuinka pysyviä nämä arviot ja ryhmien väliset erot ovat, ja miten ne muuttuvat esimerkiksi hallituskokoonpanon ja muun poliittisen toimintaympäristön muuttuessa. Pyrimme vastaamaan tähän tarpeeseen tutkimuksemme tulevilla vaiheilla.

Tuloksemme olivat kiinnostavalla tavalla linjassa Yhdysvalloissa kerätyn aineiston kanssa, jossa kansalaiset suhtautuvat systemaattisesti kriittisemmin demokratian toimivuuteen kuin tutkijapaneelin asiantuntijat (Carey ym., 2019). Asiantuntijoiden tai tutkimuksemme tapauksessa poliitikkojen ja valtion virkamiesten myönteisempi suhtautuminen demokratian toimivuuteen kansalaisiin verrattuna voi liittyä esimerkiksi näiden ryhmien tietämykseen tai kokemukseen poliittisesta järjestelmästä, heidän valikoitumiseensa julkiseen tehtäviin tai taipumukseensa arvioida omaa institutionaalista ympäristöään myönteisemmin. RESLIDE-hanke tulee yleisellä tasolla tekemään jatkotutkimusta vastaajaryhmien arvioiden välisiä eroja selittävistä tekijöistä.

Kansalaisten käsityksiä poliittisen järjestelmän toimivuudesta ja legitimitetistä on pitkään pidetty tärkeinä demokratian vakauden kannalta (Lipset, 1959). Tutkimuksemme osoittaa ennen kaikkea, että demokratian toimivuutta on syytä tarkastella moniulotteisena ilmiönä: kokonaisarvioiden rinnalla on tärkeää selvittää, miten demokratian eri osa-alueiden koetaan toimivan. Vertailemalla kansalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten arvioita RESLIDE-hanke tuottaa uutta tietoa siitä, millaisena suomalaisen demokratian toimivuus näyttäytyy eri toimijaryhmien näkökulmasta.

4. Kirjallisuus

Carey, J. M., Helmke, G., Nyhan, B., Sanders, M., & Stokes, S. (2019). Searching for bright lines in the Trump presidency. *Perspectives on Politics*, 17(3), 699–718.

<https://doi.org/10.1017/S153759271900001X>.

Carey, J., Clayton, K., Helmke, G., Nyhan, B., Sanders, M., & Stokes, S. (2022). Who will defend democracy? Evaluating tradeoffs in candidate support among partisan donors and voters. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 32(1), 230–245.

<https://doi.org/10.1080/17457289.2020.1790577>.

Claassen, C., Ackermann, K., Bertsou, E., Borba L., Carlin, R. E., Cavari, A., ... Zechmeister, E. J. (2025). Conceptualizing and Measuring Support for Democracy: A New Approach. *Comparative Political Studies*, 58(6), 1171–1198.

<https://doi.org/10.1177/00104140241259458>.

Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C. H., Lindberg, S. I., Teorell, J., Altman, D., ... & Ziblatt, D. (2025). *V-Dem Codebook v15*. Varieties of Democracy (V-Dem) Project.

Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: Participation and Opposition*. New Haven, Yale University Press.

Dahl, R. A. (1989). *Democracy and its Critics*. New Haven, Yale University Press.

Druckman, J. N. (2024). How to study democratic backsliding. *Political Psychology*, 45, 3–42.

<https://doi.org/10.1111/pops.12942>.

Foa, R.S., Klassen, A., Slade, M., Rand, A. and R. Collins. (2020). *The Global Satisfaction with Democracy Report 2020*. Cambridge, United Kingdom: Centre for the Future of Democracy.

Graham, M. H., & Svolik, M. W. (2020). Democracy in America? Partisanship, polarization, and the robustness of support for democracy in the United States. *American Political Science Review*, 114(2), 392–409. <https://doi.org/10.1017/S0003055420000052>.

Gutmann, A. & Thompson, D. (2012). *The Spirit of Compromise: Why Governing Demands It and Campaigning Undermines It*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Levitsky, S. & Ziblatt, D. (2018). *How Democracies Die. What History Reveals About Our Future*. New York: Penguin Random House.

Levitsky, S., & Ziblatt, D. (2025). When should the majority rule? *Journal of Democracy*, 36(1), 5–20. <https://doi.org/10.1353/jod.2025.a947880>.

Lijphart, A. (2012). *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. 2nd ed. New Haven: Yale University Press.

Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *American Political Science Review*, 53(1), 69–105.
<https://doi.org/10.2307/1951731>.

Lührmann, A. & Lindberg, S.I. (2019). A Third Wave of Autocratization Is Here: What Is New About It? *Democratization*, 26(7), 1095–1113.
<https://doi.org/10.1080/13510347.2019.1582029>.

O'Donnell, G. (2004). Why the Rule of Law Matters. *Journal of Democracy*, 15(4), 32–46.
<https://doi.org/10.1353/jod.2004.0076>.

Peffley, M. & Rohrschneider, R. (2024). Populism and Support for Limiting the Power of Constitutional Courts: The Case of Germany. *Political Behavior*, 46(4), 2497–2518.
<https://doi.org/10.1007/s11109-024-09928-8>.

Przeworski, A. (1991). *Democracy and the Market: Political and Economic Reforms in Eastern Europe and Latin America*. New York: Cambridge University Press.

Rothstein, B. & Teorell, J. (2008). What Is Quality of Government? A Theory of Impartial Government Institutions. *Governance*, 21(2), 165–190. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2008.00391.x>.

Salo, S. (2025). *RESLIDE Conceptual Note*. RESLIDE – The Resilience of Liberal Democracy in Finland. <https://fiia.fi/wp-content/uploads/2025/11/RESLIDE-conceptual-note.pdf>.

von Schoultz, Åsa (Helsingin yliopisto) & Strandberg, Kim (Åbo Akademi):
Eduskuntavaalitutkimus 2023 [data]. Dataversio 1.0 (2024-06-12). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <https://doi.org/10.60686/t-fsd3875>; URN: <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3875>.

Schedler, A. (2002). Elections Without Democracy: The Menu of Manipulation. *Journal of Democracy*, 13(2), 36–50. <https://doi.org/10.1353/jod.2002.0031>.

Schumpeter, J. A. (1975 [1942]). *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Harper & Row.

Warren, M. E. (2004). What Does Corruption Mean in a Democracy? *American Journal of Political Science*, 48(2), 328–343. <https://doi.org/10.1111/j.0092-5853.2004.00073.x>.

Weingast, B. R. (1997). The Political Foundations of Democracy and the Rule of Law. *The American Political Science Review*, 91(2), 245–263. <https://doi.org/10.2307/2952354>.

Liite 1. Tutkimuksen linkittyminen laajempaan demokratiakirjallisuuteen

Liitetaulukko 1. Raportissa käytetyt demokratiaväittämät ja niiden linkittyminen tieteelliseen kirjallisuuteen.

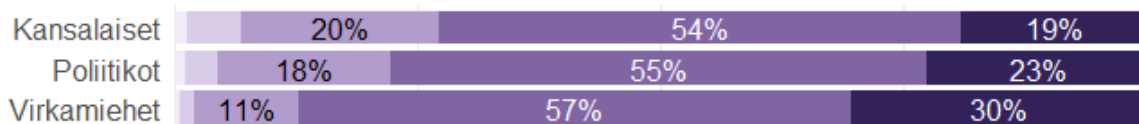
Liberaalin demokratian osa-alue	Raportin aineistossa käytetty väittämä	Viitteet vertailevaan demokratiakirjallisuuteen
Yhtäläiset kansalaisoikeudet	1. Kaikilla aikuisilla kansalaisilla on samat juridiset ja poliittiset oikeudet	Demokratian perusedellytys on, että kansalaisilla on yhtäläiset poliittiset ja kansalaisoikeudet (kts. esim. Dahl, 1971), jotka pohjaavat toimivaan ja vahvaan oikeusvaltioon (O'Donnell, 2004).
Vaalien riippumattomuus ja luotettavuus	2. Vaalit järjestetään, äänet lasketaan ja voittajat julistetaan ilman vilppiä 3. Ulkomaiset toimijat eivät vaikuta vaaleihin	Edustuksellisessa demokratiassa kansalaiset valitsevat edustajansa vapaissa ja riippumattomissa vaaleissa (Schumpeter, 1975 [1942]); Dahl, 1989) Vaaliprosessin riippumattomuus ja luotettavuus keskeistä (kts. esim. Schedler, 2002).
Vaalituloksen legitimitetti	4. Vaaleissa hävinneet ehdokkaat tai puolueet myöntävät julkisesti tappionsa	Edustuksellinen demokratia ei toimi elleivät ehdokkaat kunnioita vaalitulosten legitimitettiä (Przeworski, 1991).
Demokraattinen vastuuvollisuus (<i>Democratic accountability</i>)	5. Hallitus ei puutu toimittajien tai uutismedioiden työhön	Äänestäjillä on oikeus saada tietoa vaaleilla valittujen poliitikkojen toiminnasta vapaan median välityksellä myös vaalien välillä. Tämä mahdollistaa sen, että äänestäjät voivat pitää vaaleilla valitut edustajat

		poliittisesti vastuuvollisina (Kts. esim. Dahl, 1971; 1989).
Päätöksenteon demokraattinen responsiivisuus (<i>Democracy's responsiveness</i>)	6. Vaalikampanjoiden yhteydessä tehdyt suuret rahalliset lahjoitukset eivät ohjaa poliittisia päätöksiä	Poliittisen päätöksenteon tulisi heijastaa äänestäjien tahtoa (kts esim. Dahl, 1971; 1989), ja olla läpinäkyvää.
Enemmistövallan rajat	7. Hallitus ei voi ylittää perustuslain asettamia rajoja 8. Yliopistoilla, yrityksillä ja ammattijärjestöillä on vapaus tehdä omat päätöksensä ilman hallituksen poliittista painostusta	Liberaalissa demokratiassa enemmistövalta on aina osittain rajattua (kts. esim. Weingast, 1997). Liberaalin demokratian suojamekanismit ovat välttämättömiä demokratian rapautumisen estämiseksi (Levitsky & Ziblatt, 2018).
Hallinnon integriteetti ja lahjomattomuus	9. Virkamiehet eivät käytä asemaansa henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluun	Demokraattisen hallinnon toiminta edellyttää, että virkamiehet käyttävät julkista valtaa asianmukaisesti eivätkä hyödynnä asemaansa henkilökohtaisen edun tavoitteluun (Rothstein & Teorell, 2008; Warren, 2004).
Demokraattinen toimintakulttuuri ja kompromissihalukkuus	10. Vaaleilla valitut poliitikot pyrkivät löytämään kompromisseja muiden puolueiden poliitikkojen kanssa	Poliittinen yhteistyö ja kompromissihalukkuus tukevat demokraattista päätöksentekoa, vaikka kompromissihalukkuus ei ole liberaalin demokratian määritelmällinen vähimmäisehto (Gutmann & Thompson, 2012; Lijphart, 2012).

Liite 2. Lisäanalyysit

'Kuinka hyvin koet että seuraavat väittämät kuvaavat Suomen demokratiaa tänä päivänä?'

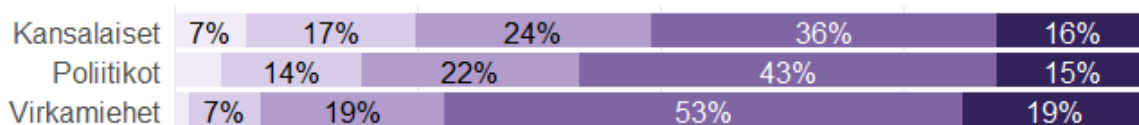
1. Kaikilla aikuisilla kansalaisilla on samat juridiset ja poliittiset oikeudet

2. Vaalit järjestetään, äännet lasketaan ja voittajat julistetaan ilman vilppiä

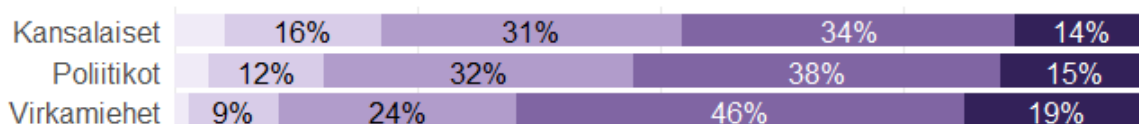
3. Ulkomaiset toimijat eivät vaikuta vaaleihin

4. Vaaleissa hävinneet ehdokkaat tai puolueet myöntävät julkisesti tappionsa

5. Hallitus ei puutu toimittajien tai uutismedioiden työhön

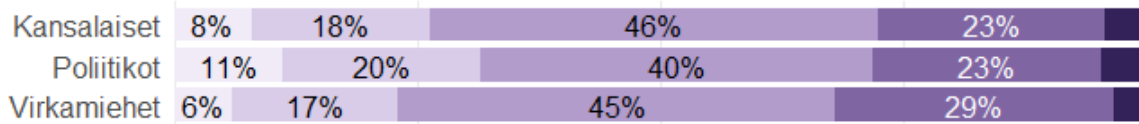

Ei lainkaan Vain vähän Osittain Suurelta osin Täysin

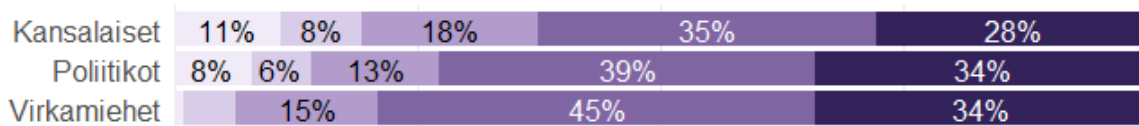
Liitekuvio 1. Vastausten jakautuminen ryhmittäin. Huom. Alle 5 prosentin osuudet eivät näy prosenttilukemina kuviossa. (Kuvio jatkuu seuraavalla sivulla.)

'Kuinka hyvin koet että seuraavat väittämät kuvaavat Suomen demokratiaa tänä päivänä?'

6. Vaalikampanjoiden yhteydessä tehdyt suuret rahalliset lahjoitukset eivät ohjaa poliittisia päätöksiä

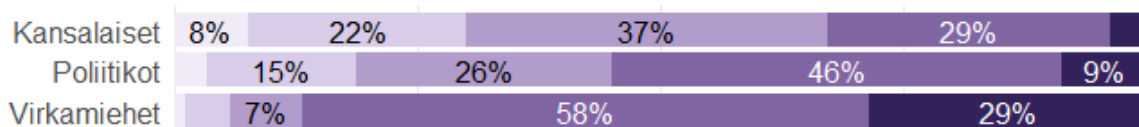
7. Hallitus ei voi ylittää perustuslain asettamia rajoja

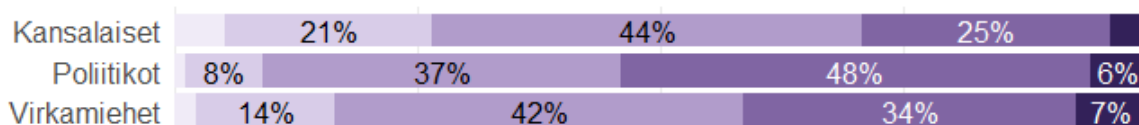
8. Yliopistoilla, yrityksillä ja ammattijärjestöillä on vapaus tehdä omat päätöksensä ilman hallituksen poliittista painostusta

9. Virkamiehet eivät käytä asemaansa henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluun

10. Vaaleilla valitut poliitikot pyrkivät löytämään kompromisseja muiden puolueiden poliitikkojen kanssa

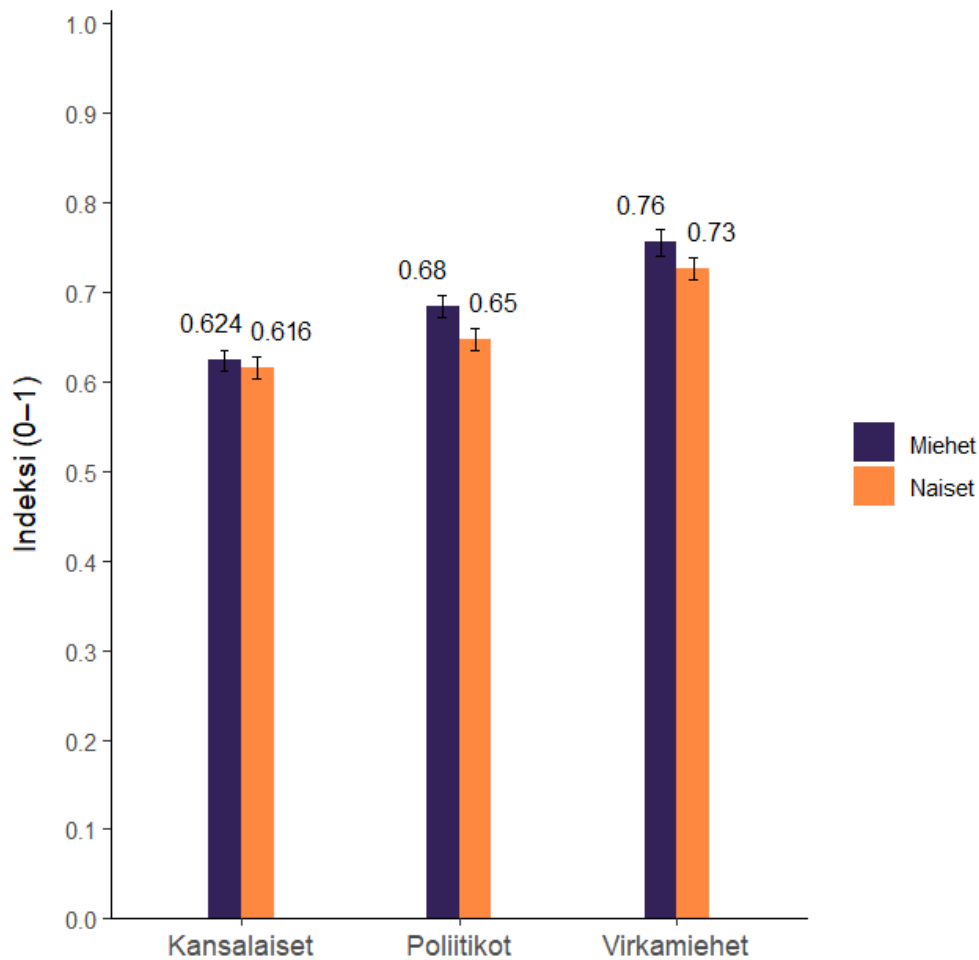

Ei lainkaan Vain vähän Osittain Suurelta osin Täysin

Liitekuvio 1. (Kuvio jatkuu edelliseltä sivulta.)

Arviot demokratian toimivuudesta Suomessa

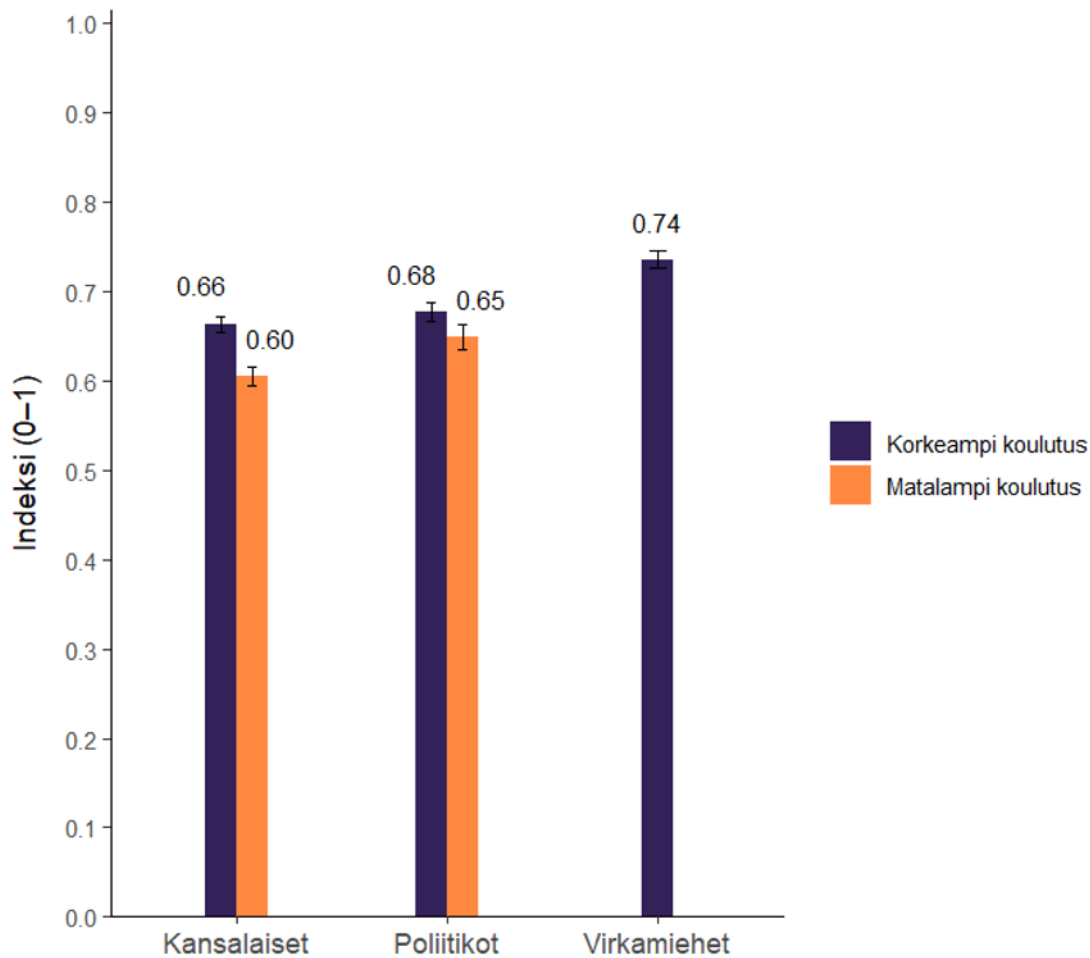
Estimoidut arviot 95 prosentin luottamusväleillä

Liitekuvio 2. Estimoidut arviot demokraattisten periaatteiden toimivuudesta (indeksi 0–1) sukupuolen mukaan ja 95 %:n luottamusväleillä.

Arviot demokratian toimivuudesta Suomessa

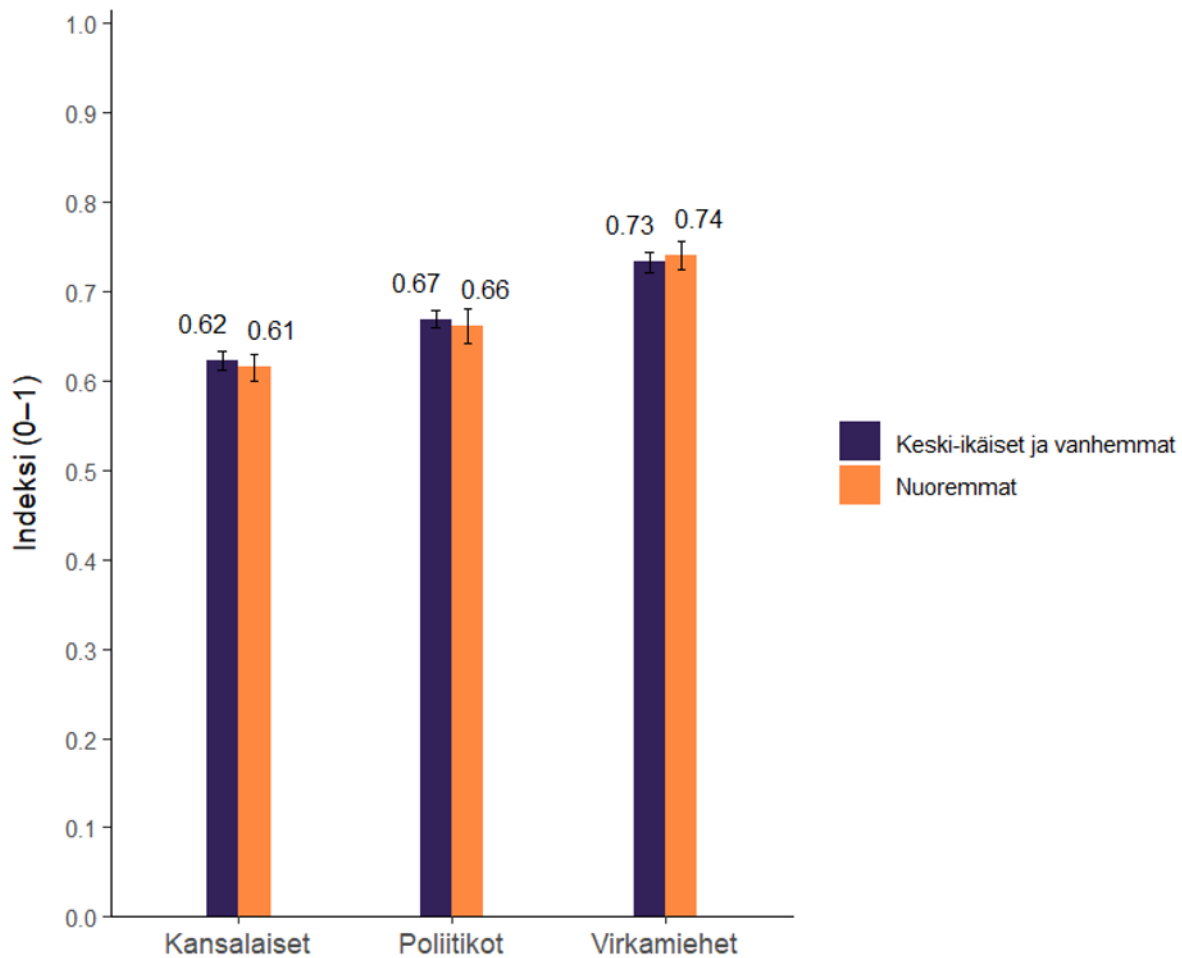
Estimoidut arviot 95 prosentin luottamusväleillä

Liitekuvio 3. Estimoidut arviot demokraattisten periaatteiden toimivuudesta (indeksi 0–1) koulutustason mukaan ja 95 %:n luottamusväleillä. Huom. matalampi koulutus = perusaste, toinen aste ja opistotason ammatillinen tutkinto; korkeampi koulutus = alempi korkeakoulutus, ylempi korkeakoulutus ja tutkijakoulutus. Virkamiesten koulutustason mukaisia arvioita ei esitetä, koska matalammin koulutettuja vastaajia on aineistossa hyvin vähän.

Arviot demokratian toimivuudesta Suomessa

Estimoidut arviot 95 prosentin luottamusväleillä

Liitekuvio 4. Estimoidut arviot demokraattisten periaatteiden toimivuudesta (indeksi 0–1) iän mukaan ja 95 %:n luottamusväleillä. Huom. Nuoremmat = 43-vuotiaat ja alle; Keski-ikäiset ja vanhemmat = 44-vuotiaat ja yli.¹¹

¹¹ Keski-ikä 44 vuotta määräytyy miesten keski-ikä (42,9 vuotta) ja naisten keski-ikä (45,4 vuotta) keskiarvon perusteella. Lähde: Tilastokeskus (31.12.2025): <https://stat.fi/fi/tilastot/tietoa-teemoittain/suomi-lukuina/vaesto-ja-yhteiskunta>.

Liberaalin demokratian resilienssi Suomessa (RESLIDE) -hanke tarkastelee liberaalin demokratian vahvuutta ja vakautta Suomessa sekä kehittää tutkimukseen perustuvia ratkaisuja sen turvaamiseksi. Hankkeessa selvitetään kansalaisten, poliitikkojen ja julkisen hallinnon sitoutumista demokraattisiin normeihin, tutkitaan epädemokraattisia diskursseja sekä analysoidaan poliittisen edustuksellisuuden ja osallistumisen eriarvoisuutta.

Hanketta rahoittaa Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN).

RESLIDE

Liberaalin demokratian
resilienssi Suomessa